

עומקא דפרשה

- שער הציון
- שנאת בעל עבירה
- לא תשנא
- איסור שנאה בלב

פר' מסעי - שנאה ואהבה

בס"ד ערש"ק ב' מנחם אב תשע"ט

- התמודדות עם פגיעה
- אדם ובהמה תושיע
- תיקון שנאת חנם
- גדר שנאת חנם

דרכי ההתמודדות עם פגיעה מרעהו

הג"ר יהודה לייב שברדון

יתבע את עלבונו, וממילא אין לו צורך לתבוע את עלבונו בעצמו.

ב. "כי אמרת פן ישמחו לי, במוט רגלי עלי הגדילו"

סיבה שניה אומר דוד המלך, שמבחינה מעשית וטקטית לא כדאי להתייחס לפוגעים, שהרי כשאדם פוגע בחברו וחברו באמת נפגע, הפוגע מרוצה ושמוח שמזימתו הצליחה, אולם אם חברו לא מתרגש ולא מתייחס לפגיעה, אזי הפוגע הופך למושפל והוא מרגיש רע עם עצמו שהוא לא הצליח במזימתו. ועל זה נאמר כאן "פן ישמחו לי" על ידי שהגדילו עלי את מוט רגלי, שאז יהיו מרוצים יותר וימשיכו לפגוע שוב. אולם אולם אם הפוגעים רואים שהנפגע אינו מתייחס לפגיעה, הם יפסיקו מעצמם.

ג. "כי אני לצלע נכון, ומכאובי נגדי תמיד"

עוד אומר דוד המלך, שמכין את עצמו כל הזמן לקראת מכאובים שעלולים לבא עליו, ועל ידי זה, כאשר הם באים יש בו כח לקבלם. כשם שאדם הנמצא בכוננות גבוהה לקראת כל תרחיש אפשרי, קל לו יותר להתמודד עימו. שכן, כאשר אדם מתכוון לקראת מכה, הוא מתגונן מפניה ובכך הוא ממעיט את עוצמתה. אולם אם הוא לא מתכוון לבוא המכה, גם מכה קטנה עלולה להזיק, מפני ההפתעה המרה שבה. מה שאין כן כאשר הוא נכון ומתכוון לבאות, שום דבר לא בא בהפתעה, וכך פחות נוגע ללב הלעג והבזיון.

ד. "כי עוניי אגיד, אדאג מחטאתי"

הדבר הרביעי הוא עבודת האמונה להצדיק עליו את הדין. שכל מה שאני שומע זה מגיע לי, אם משהו לועג לי או פוגע בי, זה באמת מגיע לי בעקבות עוונותי וחטאי, אם לא היה מגיע לי לא הייתי שומע את הדברים.

וכמו שמצינו שאמר דוד בשעה ששמעי בן גרא קללו קללה נמרצת (שמואל ב טז), ואבישי בן צרויה מחה ואמר למלך "למה יקלל הקלב המת הזה את אדני המלך אעברה נא ואסירה את ראשו", אך דוד המלך בצדקתו עונה לו: "מה לי ולכם בני צרויה כה יקלל, כי ה' אמר לו קלל את דוד ומי יאמר מדוע עשיתו כן".

וענין זה מבואר בדרשת חז"ל על הפסוק בפר' ויקרא (הא): "ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה", ואיתא במדרש "רבי אלעזר בן מתיא אומר, אין אדם מתחייב לשמוע אלא אם כן חטא, שנאמר ונפש כי תחטא - ושמעה קול אלה", אם אדם שומע קול אלה דהיינו שמקללים ומצערים אותו, הרי זה הגיע לו מחמת חטאיו, שכן הכול מחושב בשמים.

אלו הן ארבעת הדרכים המומלצות ללכת בהם, כדי להגיע אל שלוות הנפש לחיות חיים רגועים, לא לפחד ולא להתייחס למה שאומרים עליו, ולקבל את הכל בדרך הנכונה ובמינון הנכון. ועל ידי זה יזכה שיתקיים בו "על מי מנחות ינהלני, נפשי ישוּבָּב יִנְחַנִּי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוּ... לא איך אָרָע, כִּי אֶתָּה עֲמִידִי!".

עבודת האדם בעולם הזה, הפרוזדור המוביל לטרקלין, מתחלקת לשלשה מישורים: בין אדם למקום, בין אדם לחברו ובין אדם לעצמו. כל אחד מהם מהווה עבודה ומטרה בפני עצמה, אך למעשה משתלבים הם יחד זה בזה, לעשות רצונו יתברך. וישנם גם אופנים שמאחדים בתוכם את ג' העבודות יחד, וכגון מהלך התמודדות של אדם עם מפגעים וצער הבאים עליו מאת הבריות.

הנה אחד הגורמים המונועים מאתנו שלוות נפש, הוא העיסוק המחשבתית במה שאחרים חושבים עלינו. חשוב לנו שאחרים יעריכו אותנו, וקשה לנו לשמוע שמישהו מזלזל בנו או פוגע בכבודנו. אין ספק, שאם היינו מצליחים לסלק מחשבות אלו, היינו חיים בשלוות הנפש גדולה יותר, ברוגע ובשלום.

ונראה ללמוד את דרך ההתמודדות וההתייחסות ממהלכו של דוד המלך ע"ה עפ"י הנאמר בתהילים פרק לח, "מזמור לדוד להזכיר [לאומר בשעת צרה - רש"י]... אוהבי ורעי מנגד נגעי יעמדו וקרובי מרחק עמדו. וינקשו מבקשי נפשי ודורשי רעתי דברו הוות ומרמות כל היום יהגו. ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו. ואהי כאיש אשר לא שומע ואין בפיו תוכחות. כי לך ה' הוחלתי אתה תענה ה' אלקי. כי אמרתי פן ישמחו לי במוט רגלי עלי הגדילו. כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד. כי עוני אגיד אדאג מחטאתי".

כידוע דוד המלך בצרותיו הרבות נאלץ להתמודד מפני רודפיו בשני קשיים מרכזיים, מול איום פיזי על חייו, [מפני שאול ומאבשולם, פלשתים ועמלקי]. וגם מול עלבונות והשפלות, [בבית אביו מול אחיו, בכשרותו לבא בקהל, מדואג האדומי ושמעיה בן גרא, אבנר בן נר ועוד, וע"ע ב"מ נט ע"א].

ועל פי זה יש לפרש את המקראות וסדרם: "וינקשו מבקשי נפשי ודְרָשִׁי כְעֵתִי דְבָרו הוֹת וּמְרֻמוֹת כָּל הַיּוֹם יְהִגּוּ". מלבד מבקשי נפשי באיום הפיזי, קיימים גם דורשי רעה שכל היום יהגו וידברו דברי הבל בגנותו ויבזוהו ברמאות וכחש.

אבל מה עשה דוד המלך, הוא אומר: "ואני כחרש לא אשמע, וכאלם לא יפתח פיו, ונאחי כאיש אשר לא שמע ואין בפיו תוכחות". כלומר, אמנם מהסכנה הפיזית הוא התגונן, ברח והתחבא, אבל מה הוא עשה כשאיביו גם רמסו את כבודו, בנושא זה הוא התעלם לחלוטין!

והדרך שעל ידה הצליח להתגבר על הבזיונות ועל העלבונות, מפורטת בהמשך המזמור, ומתחלקת לארבע סיבות שמכוחן ובעזרתן נמנע והתעלם, ואף גם לא נרמס תחת רגלי המלעיגים עליו:

א. "כי לך ה' הוחלתי, אתה תענה ה' אלקי"

אני מעדיף להבליג ולא לנקום, וכך אתה - אלוקי, תתבע את עלבוני. כמובא בחז"ל (שבת פח ע"ב) שהנעלבים ואינם עולבים זו מעלה גדולה ומיוחדת שעליה נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. וכיון שדרך האוהב לעשות הכל למען אוהביו, בטוח דוד המלך, שבורא ית'

לעילוי נשמתו הטהורה של מו"ר הגאון הגדול חסידא ופרישא רבי שריה ב"ר בצלאל יעקב דבליצקי זצוק"ל נלב"ע בליל שב"ק ב' מנחם-אב תשע"ח ת.נ.צ.ב.ה.

מה נקרא שנאת חינם

הרב מאיר רותן

בתוס' בפסחים ק"ג ב' ד"ה שראה, מבואר דאינו מותר לשנוא מי שעבר דבר עבירה אלא רק בשביל העבירה שעשה אך אם יהיה עליו שנאה אחרת עובר בלא תשנא, דהקשו וא"ת דבאלו מציאות אמר אוהב לפרוק ושווא לטעון מצוה בשווא כדי לכופו יצרו והשתא מה כפיית יצר שייך כיון דמצוה לשנאותו, וי"ל כיון שהוא שונא אותו גם חבירו שונא אותו דכתיב כמים הפנים לפנים כן לב האדם ובאים לידי שנאה גמורה ושייך כפיית יצר. עכ"ד.

ובקובץ שיעורים להגרא"ו ב"ק אות ק"ה, הביא ע"ז את קושית הח"ח בשמירת הלשון כלל ד' ס"ד, מדברי רבינו יונה בשע"ת ש"ג רט"ו דגם מי שעבר דבר עבירה אסור להכלימו, ומשום דקרינן ביה לא תונו איש את עמיתו, ומאי שנא דמותר לשנאותו, וכתב לחלק דלהרע לו בידיים חמור יותר משנאה שבלב, והקשה עלה הקובץ שיעורים דאינו נראה החילוק הזה דאי נימא דמותר לשנאותו שיצא מכלל אחיך, ה"ה לענין להכלימו דאינו בכלל עמיתך עם שאתם בתורה ומצוות. וביישוב דברי רבינו יונה כתבו האחרונים דגדר החילוק הוא בין אחיך לבין עמיתך, דשם אחיך הנאמר בלא תשנא, בזה הוא מופקע, כי הוא לא אחיך, אך אכתי מכלל עמיתך לא יצא ולכן אסור להלבינו ולהרע לו בידיים.

אמנם רבי אלחנן שם בקוב"ש כתב ליישב דבאמת גם לענין השנאה הוא בכלל אחיך, אלא הטעם שמוותר לשנוא מי שעובר עבירה הוא משום שלא אסרה תורה רק שנאת חנם היינו שלא בשביל דבר ערוה, אך כששונאו מחמת ערוה זה לא אסרה תורה.

ובספרנו קובץ שיעורים השלם ב"ק צד:, הקשינו בזה דהא כמו דלענין שנאת חנם אמר' דאין חשיב עבירה של שנאה כיון דשונאו בשביל דבר ערוה, כמו"כ יאה מותר להכלימו כלפי העבירה, דלענין העבירה אינו כאחיך ומכלימו בשביל העבירה. וביארנו שם דכוונת הקוב"ש דשנאה בשיעור העבירה הגדר הוא, דזה **שנאת העבירה ולא שנאת הגברא, אלא שנאת המעשה הרע** ולכן זה לא חינם כי לא שונא הגברא אלא המעשים, משא"כ להכלים זה ביוש בגברא ולכן אסור להכלימו דאכתי רעך הוא, ועי' כע"ז בקובץ הערות סי' ע', דכל האיסורים של בין אדם לחבירו אינם אסורים אלא דרך קלקול והשחתה שלא לצורך, כמו בלא תשנא דאסור רק שנאת חינם, ולכן מותר לספר לשוה"ד לתועלתו. והיינו דשנאת חינם הוא לשנוא הגברא שזה שלא לצורך, דרק שנאת המעשה הוא לצורך.

ויסוד הדברים ייסד מרן רה"י הגר"ג **אדלשטיין שליט"א**, וחוזר ע"ז הרבה בשיחותיו דגם מי שמוותר לשנאותו היינו כלפי המעשה ולא כלפי הגברא, והוכיח כן מהגמ' ברכות י. דקאמר הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר"מ והוו קא מצעריו ליה טובא, הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו, אמרה ל' ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב יתמו חטאים, מי כתיב חוטאים חטאים כתיב, ועוד שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם, כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם אלא בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה וכו'. ומבואר דההיתר לשנוא אינו אלא את החטא, והיינו את המעשים, אך לא את הגברא החוטא. וכן רגיל להביא את התומר דבורה סופ"ב שירגיל עצמו להכניס אהבת בני אדם בלבו אפ' הרשעים וכו' יאהב אותם בלבו. והאריך בזה הדברות משה בב"מ פ"ב הערה ע"ז.

והנה מתבאר לפי"ז דהח"ח דלא תי' כן, ע"כ דס"ל דמי שראה דבר עבירה בחבירו **מותר לשנוא את הגברא**, וכן ש' התומים סי' ז' ס"ז ובזה ביאר דברי השו"ע שם,

ויש שר"ל שכבר נחלקו בזה בעלי התוס', דהתוס' בפסחים כתבו דכיון שהוא שונא אותו גם חבירו שונאו דכתיב כמים הפנים וכו' ושייך בזה כפיית יצר עכ"ל. ומשמע בתוס' דמה ששונא אותו יותר זה אסור, אך התוס' בב"מ ל"ב לא תי' כן אלא כתבו יישוב אחר, וז"ל. וא"ת כיון דבערבי פסחים מוקי לה בישראל שמוותר לשנאותו כגון שראה בו דבר ערוה מה שייך בו לכופו יצרו, וי"ל דלא מיירי בשונא דקרא. ומוכח דפליגי בזה על תוס' בפסחים וס"ל דמותר נמי לשנאותו יותר, והיינו דהשנאה מופנית כלפי הגברא.

פער הליון

איסור שנאה

כ' הר"מ בסה"מ (ל"ח שב), שהזהירנו משנוא קצתנו לקצתנו והוא אמרו (קדושים יט) לא תשנא את אחיך בלבבך. ולשון ספרא לא אמרתי אלא **שנאה שהיא בלב**. אמנם כשהראה לו השנאה והודיע שהוא שונאו אינו עובר על זה הלאו אבל הוא עובר על לא תקום ולא תטור, ועובר על עשה ג"כ והוא אמרו ואהבת לרעך כמוך, אבל שנאת הלב הוא חטא יותר חזק מן הכל. עכ"ל. והוא בערכין (טז): בלבבך - בשנאה שבלב הכתוב מדבר. ופי' בשאילתות (וישב כז) למימרא **דשנאה בעלמא קאסר רחמנא** ואע"ג דלא קא עביד מידעם.

ועי' בחינוך (רלח) שהיא המדה הפחותה והנמאסת תכלית המיאוס בעיני כל בעל שכל. ורבינו יונה (שע"ת ג,לט) כתב שהיא מדה מעוללת פשעים רבים, ומסבבת כמה עלילות נשחתות, כמו לשו"ר... וכמו דרישת רעה, והשמחה לאיד, וגרמת נזקים לחברים, והליכת רכיל, ונקימה, ונטירה, ומאבדת טובה הרבה מן הנפש.

וכ' בס' ראש הגבעה (לר"פ תלמיד הגר"א, ח"ב ד"ה ועתה) **שהשונא את חברו עובר בכל יום ובכל שעה** על מ"ע של ואהבת ועל ל"ת של לא תשנא ועוד על כמה לאוין המסתעפים מזה.

ההיתר לשנוא בעל עבירה

בפסחים (קיג): מבואר שהעושה איסור ויש עדים על כך, כולי עלמא צריכים לשנוא אותו, ומי שראה בעצמו את חברו עובר ואין עדים, לרבי שמואל בר רב יצחק א"ר מותר לשנאתו [דילפי' מחמור שונאך], ולר"נ בר יצחק מצוה לשנאתו שנאמר יראת ה' שנאת רע. ועי' בשאילתות שם, ודאסיר למשנייה היכא דקא נהיג כשורה אבל לא נהיג כשורה שרי למשנייה ולמלטייה ולמעבד ביה מעשה דכתיב ונשיא בעמך לא תאר בעושה מעשה עמך.

בביאור הר"פ לרס"ג (עשה יט) נקט שההיתר לשנוא כשעבר עבירה, הוא **רק כשמראה שנאתו בגלוי**, שבזה אין איסור מצד לא תשנא (כנ"ל שהאיסור בלב), אלא מצד מ"ע דואהבת לרעך כמוך, ומצוה זו לא נאמרה במי שאינו רעך במצוות. (ועי' מנ"ח רלח,א).

וכמב' ברמב"ם הל' אבל (יד,א) ואהבת לרעך כמוך כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אותן אתה **לאחיך בתורה ובמצוות**. וכ"כ הסמ"ג (עשה ט) שדוקא לרעך שהוא רעך בתורה ובמצוות, אבל אדם רשע ואינו מקבל תוכחה מצוה לשנאותו וכו'. ומ"מ ודאי שצריך לעזורו בשעת הצורך, שהרי על זה נא' מצות פריקה וטעינה בשונא, וכ"כ הב"ח (ח"מ רעב,י).

וכ' התומים (סי' ז' סק"ט) שאחרי ששונא אותו מחמת העבירה, הותרה לו הרצועה, ו**מותר לשנוא אותו אף בדבר הנוגע לעצמו**. אמנם עי' בתוס' פסחים קיג: דמ"מ אסור לשנוא שנאה גמורה. [ניתכן דאינו איסור אלא לפנים משוה"ד וע"ז נא' כפיית היצר, עי"ש, וכד' החת"ס דלק'. ובמחצה"ש או"ח קנוב, פי' שבא לידי שנאה גמורה שתשאר גם אחרי שישוב בתשובה].

עי' אוה"ח (קדושים) דכ"ז אינו בת"ח, שהרי אם ראית ת"ח שעבר עבירה ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה, ורמזו במקרא זה לא תשנא את 'אחיך' דהיינו ת"ח, שאם ראה דבר מגונה בת"ח אינו נכלל בגדר **אותם שמצוה לשנאותם**.

עי' בפ' המלבי"ם (משפטים כג) דלפי התוס' בע"ז (כו) דעובר עבירה לתיאבון מצוה להחיותו ולפדותו דהוא בכלל אחיו, ה"ה לענין לא תשנא את אחיך. כלומר דההיתר הוא **רק בעבירה להכעיס**.

שנאת חינם

אי' בשבת (לב): בעון שנאת חנם מריבה רבה בתוך ביתו של אדם ואשתו מפלת נפלים ובניו ובנותיו של אדם מתים כשהן קטנים. ומהות שנאת חנם פירש"י שם, **שלא ראה בו דבר עבירה** שיהא מותר לשנאותו ושונאו. ע"כ. כלומר דחנם אינו בלי סיבה, אלא בלי היתר. וכ"כ רבינו פרחיה שם ששונא את הבריות על לא חמס בכפיהם ולא ראה בהם דבר ערוה שישנאם. [ועי"ש ברש"י שהעונש מדה כנגד מדה, מריבה רבה, וכן לגבי בניו שאהבתו ניטלת ממנו].

ועוד מבואר בעונש השנאה ביומא (ט): שבית שני חרב מפני שנאת חנם שהיתה ביניהם. והשאלות (שם) כ' ועונשא דשנאת חנם שקולה כנגד שלשה עבירות ע"ז וגילוי עריות ופשיות דמים.

התוס' בב"מ (ל): הקשו על מ"ש רבי יוחנן שם שלא חרבה אלא מפני שהעמידו דיניהם על דין תורה, והרי אמר ביומא מפני שנאת חנם. ותי' דהא והא גרמא. ועי' פנ"י.

והתורת חיים שם פי' דמ"ש שהעמידו דיניהם על דין תורה אינו על הדיינים אלא על כל בנ"א שהיו מקפידין זה על זה ולא רצו לוותר לפני משורת הדין, וממילא חדא מילתא הוא דמחמת שנאה העמידו דבריהם על דין תורה דוקא ולא רצו לוותר.

ועי' חת"ס (גיטין נה: ובפר' משפטים) שהביא בשם מהר"ו ליישב עפ"י דברי רבי יוחנן בגיטין (נה:): לגבי קמצא ובר קמצא, דרבנן שתקו ולא מיחו, והטעם מכיון שסברו ששונא אותו כיון שראה בו דבר עבירה, אך באמת לפני משוה"ד אסור לשנוא כמ"ש התוס' (פסחים שם) דיש לחוש שיבא לידי שנאה גמורה, ונמצא שלא מיחו בו מפני שהעמידו דבריהם על דין תורה שמוותר לשנוא.

בגדר איסור שנאה בלב

הרב שלמה יהודה לייב הופמן

כתב הרמב"ם בהל' דעות (פ"ו ה"ה): "כל השונא אחד מישראל בלבו עובר בלא תעשה שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך... ולא הזהירה תורה אלא על שנאה שבלב, אבל המכה את חבריו והמחרפו אע"פ שאינו רשאי, אינו עובר משום לא תשנא".

עוד כתב (שם ה"ו): "כשיחטא איש לאיש לא ישטמנו וישתוק... אלא מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך ולמה חטאת לי בדבר פלוני, שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך. ובסה"מ (עשה רה) כתב: "אבל נצטוונו להוכיחו במאמר עד שלא ישאר דבר בנפש".

ולכאורה הרמב"ם סתר עצמו, שבסה"מ (ל"ת שב) כתב: "הזהיר משנאו וכו' ולשון ספרי לא אמרתי אלא שנאה שבלב. אמנם כשהראה לו השנאה והודיעו שהוא שונא אותו אינו עובר על זה הלאו, אבל על לא תקום ולא תטור, ועובר על עשה והוא אמרו ואהבת לרעך כמוך. אבל שנאת הלב הוא חטא חזק יותר מהכל".

לפי דבריו כאן, אם מודיעו שהוא שונאו, הרי עובר על לא תקום ולא תטור, ועל עשה של ואהבת וכו', והאיק הוא אומר בהל' דעות שמצוה להודיעו? וכי איזו מצוה יש כאן, אמנם יהיה הענין של "לא תשנא את אחיך" יותר חמור אם לא יודיעו (שאז תהיה השנאה "שנאת הלב שהוא חטא חזק יותר מהכל"), אבל אם יודיעו הרי יעבור על לאו ועשה, ואיזו מצוה היא זו.

ע"כ נראה שמש"כ בהל' דעות, להוכיחו היינו כמ"ש "למה עשית לי כך וכך, ולמה חטאת לי בדבר פלוני", ויותר כמ"ש בה"ז שם (דאיירי גם "בדברים שבינו לבינו" וכמש"כ) "...בנחת ובלשון רכה, ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו להביאו לחיי העולם הבא", בכה"ג אינו עובר על לא תקום ועל ואהבת, שהרי אינו נוטר לו ואינו שונאו, אלא מוכיחו לטובתו בלבד.

ומש"כ בסה"מ איירי שאינו אלא מראה לו השנאה ומודיעו שהוא שונאו, זה לא הוה בכלל הוכח תוכיח, אלא שנאה גרידא ונטירת השנאה ומשו"כ עובר. (וזה מש"כ הר"מ "אבל המכה את חברו והמחרפו אע"פ שאינו רשאי", היינו שאינו רשאי מטעם ואהבת או משום לא תקום).

ונראה להוסיף, טעם הדבר שנאת הלב הוא חטא חזק יותר מן הכל, עפ"י מש"כ הר"מ בסה"מ (ל"ת שיז): "זהו כי כשהנפש כשהתנועה לנקום מהמזיק לפי צורת ההיזק הקיימת בדמיון, הנה לא תסור מהיות מתנועעת עד שתגמול למזיק לפי צורת ההיזק הרשומה בדמיון". ואולי זהו גם הטעם שמצוה להודיעו ולהוכיחו, כדי שתנוח אותה תנועה שבנפש, וכלשונו של הרמב"ם "עד שלא ישאר דבר בנפש".

לא תשנא את אחיך בלבבך

הרב אהרן חיים הופנר

א. סוטה ג' א', דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר, כלפי שאמרה תורה לא תשנא את אחיך בלבבך, יכול כגון זו, ת"ל ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו. ובפירש"י כ', כלפי, כמו אחרי שאמרה תורה שאסור להביא עצמו לידי שנאה ותגר. ולשון רש"י צ"ב, דהא בפשוטו הל"ת דלא תשנא את אחיך בלבבך היינו שלא לשנאו, ולמה נקט רש"י שאסור להביא את עצמו לידי שנאה.

ב. ויש לבאר בזה, דהנה בפתיחה לספר חפץ חיים (לאוין ז') כתב, ולפעמים עובר המספר ג"כ בלאו דלא תשנא את אחיך בלבבך, כגון אם בפניו שלום ידבר את רעהו ושלא בפניו מבאיש את ריחו בפני אחרים וכו', עובר על לאו זה. ולכאורה צ"ב, מה שייך לאו זה ללאוין שעובר המספר לשה"ר, שהרי אינו עובר ע"ז בדיבור הלשה"ר אלא בשנאה שבלבו שקדמה לסיפור הלשה"ר. (ואפשר דאה"נ, וכוונת הח"ח שמצוי שמלבד איסור לשה"ר עובר על לא תשנא, אף שאינו בעצם הדיבור).

ונראה מזה דנקט הח"ח שעיקר האיסור שאסרה התורה בלאו דלא תשנא אינו על עצם השנאה ששונאו בליבו, אלא האיסור הוא לגרום שיבוא לידי שנאה, וא"כ נמצא שהמספר לשה"ר בזה גופא עובר על הל"ת דלא תשנא, שבמעשה זה מחזק הוא את השנאה כלפי חברו.

ומה שכתב הח"ח דאיירי בכגון שבפניו שלום ידבר את רעהו ושלא בפניו מספר הלשה"ר, והיינו משום דאזיל בשיטת הרמב"ם שהאיסור דלא תשנא הוא דווקא כששונאו בליבו בלבד, אבל אם הודיע לו על שנאתו אינו עובר משום לא תשנא, וכמו שביאר בבאמ"ח, לפי משנ"ת המכוון הוא דאם ידבר בפניו הרי חברו ידע ששונא אותו וממילא אין זה מעשה המביא לשנאה בלב בלבד, ואין במעשה זה משום לא תשנא. ולפי זה מדוקדק לשון רש"י כאן, שאסור להביא עצמו לידי שנאה ותגר, שזהו האיסור, להביא א"ע לידי שנאה, וכמשנ"ת.

ג. ומצאתי בס"ד שהדברים מבוארים בקהילות יעקב ערכין סי' ד', שהביא שם בשם בנו מרן הגר"ח שליט"א להקשות על שיטת הרמב"ם שרק השונא בלב עובר בלא תשנא אבל אם מודיע לחברו ששונא אותו אינו עובר, והקשה הגר"ח מהברייתא דסוטה הנ"ל דמשמע דלולי ההיתר לקנא לאשתו היה עובר בלא תשנא, אע"פ שמודיע לה האיבה, שהרי מקנא לה.

וכתב ע"ז הקה"י, נראה דכ"ז א"ש, דהא משכח"ל שאינו מגלה לה שנאה שבלבו, ואפשר שבאמת אינו שונא אותה עכשיו כלל רק שמקנא משום שמקפיד על המעשה שלא תעשה כן להבא, וכוונת הגמרא כך הוא, שהקנאה הזו תביאו אח"כ לידי קטנות ומריבות ושנאה, כדפירש"י ז"ל שם ד"ה כלפי כמו אחרי שאמרה תורה שאסור להביא עצמו לידי שנאה ותגר, עכ"ל, ולהסוברים דדווקא כשאינו מודיע שנאתו קעבר בלא תשנא, יתפרש הכא שע"י הקנאה יבוא לידי שנאה שבלב ולא יודיענה בכל פעם שהוא שונאה. והנה לפי"ז מתבאר מתוך סוגיא זו דסוטה שהעושה מעשה הגורם ומביא לידי שנאה וקטנות הוא בכלל איסורא דלא תשנא, ובאמת שבכל עבירות שבתורה אסור כל דבר המגרה יצרו וגורם לו שיעבור. עכ"ל. וע"ע מה שהביא בזה ממתני' דנדרים ס"ה ב'.

וראיתי שציינו בזה לאדר"ג פכ"ו ה"ד, ור"ע אומר, כל הנושא אשה שאינה מהוגנת לו, עובר משום חמישה לאוין, משום לא תקום ומשום לא תטור ומשום לא תשנא את אחיך בלבבך ומשום ואהבת לרעך כמוך ומשום וחי אחיך עמך וכו'. ודו"ק.

דרושים חברותות:

נושא	מקום	שעה	טלפון
דף היומי	גמיש	9.00-10.30	0527-180-526
מסכתות ושיבתיות בעיון קל	נאות הפסגה	10.00-11.00	0504-156-695
מסכת שבת	רח' שערי תשובה	17.00-19.00	0527-154-385
מסגרת 'שיבה על קברו'	כולל רצופות		0527-614-765
למסור שיעור דף היומי	בהכ"נ אהל תורה ריה"נ	22.15 / 6.00	0527-614-765
גמרא גמיש, יסודי	גמיש	17.00-19.00	08-6499668

לקביעת חברותא התקשר עכשיו: **0533-15-46-95** והשאר הודעתך

נושאי הגליונות הקרובים בס"ד

דברים - עשיית זכר לחורבן
עקב - מצות ובו תדבק

ד"ת [עד 700 מילים] יתקבלו בצירוף שם מלא
בדוא"ל: a740700@gmail.com
באותו שבוע, עד יום שלישי בלילה
בכת"י, עד יום א' בתיבה שע"י אוצה"ס בצירוף הוצ' הקלדה (10 ש' לעמ')

לתרומות בכרטיס אשראי במכשיר "נדרים פלוס"

בספריית בית יוסף וכן בכל המכשירים
בתפריט קופות נוספות: עומקא דפרשה
או בטלפון: 03-76-3-0585 "נדרים פון" שלוחה 74 [ע"ד]

להנצחות
ופרסום בגליון:
052-7678393

לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות
בכל ערש"ק, יש לשלוח בקשה לכתובת:
ad740700@gmail.com

הקופה שגדולי הדור סומכים וממליצים עליה
תורמים לעניי העיר ורואים ישועות

